7/2540

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

SAYI : B.02.1.ÖİB.0.65.00.00/ 4827 **24 MAYIS 2004**
KONU :

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 11.05.2004 tarih ve A. 01.0.GNS.0.10.00.02-5555 sayılı yazınız.

İlgi yazı eki Iğdır Milletvekili Prof. Dr. Dursun AKDEMİR tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına tevcih edilen 7/2540 esas sayılı **yazılı soru önergesinde** yer alan hususlara ilişkin TEKEL Genel Müdürlüğünce yapılmasında lüzum görülen açıklama metni ve sorulara verilen cevaplar aşağıda sunulmuştur:

Malumları olduğu üzere, Ekici Tütün Piyasalarının Desteklenmesi kapsamında 1177 ve 196 sayılı Kanunlarla TEKEL Genel Müdürlüğüne verilen görev çerçevesinde, uzun yıllar boyunca üreticinin elindeki tütünün tamamı TEKEL tarafından satın alınmıştır. Bu uygulamanın, izlenen popülist politikalar nedeniyle bazı yıllar istismar edilmesi, verilen tütün baş fiyatından, kimi bölgelerde satın alınacak tütünlerin nev'I fiyatlarına kadar uzanan bir silsilede yapılan müdahaleler, üretimdeki disiplini tümüyle ortadan kaldırdığı gibi, hangi tip arazide üretilirse üretilsin, ne miktarda üretim yapılırsa yapılsın, her halükarda TEKEL tarafından tütünün alınacağı, çoğu defa üreticinin hak ettiğinden fazlasını elde edeceği kanaati bozulmayı hızlandıran, genelleştiren etkilere sebebiyet vermiştir.

TEKEL'in kendi üretim planlarına göre ihtiyaç duyduğu belli menşeylerden belli miktarlardaki tütünlerin ötesinde, verilen görev kapsamında alınan "destekleme tütünleri" zaman içerisinde çok büyük stoklar oluşturmuş, satış kabiliyetinin düşüklüğü, stoklarda istenilen tütünden bol miktarda bulunması nedeniyle alıcılar karşısında pazarlık gücünün son derece düşük olması, aynı türden, yani oryantal tip tütünün ülkemiz dışında da üretiliyor olması nedeniyle tek üretici, pazarda tek satıcı konumunun bulunmayışı gibi etkenler stokların birikiminde, büyümesinde tesirli olmuştur.

Dünya oryantal tütün üretimi içerisinde büyük yer tutan Türkiye'ye talep yıldan yıla değişmekle birlikte, gelenekselleşmiş alıcıların satın aldıkları tütün miktarı yıllık 70 ila 100 bin ton civarında gerçekleşmektedir. Söz konusu ihracat değerleri yanında, yurtiçinde gerek TEKEL, gerekse diğer sigara üreticisi firmaların oryantal tütün ihtiyacı olan yaklaşık 50 bin ton mertebesindeki miktar da dikkate alındığında, ülkemizde yıllık optimum oryantal tütün üretiminin 120 ila 150 bin ton arasında bir değerde olması gereği ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan, 4733 sayılı Yasanın getirdiği yenilikler kapsamında son verilen destekleme tütün alımı uygulamasının cari olduğu yıllarda, ülkemiz tütün üretiminin 300-350 bin ton, hatta bazı yıllar daha yüksek miktarlarda gerçekleştiği yurtiçi üretimde ihtiyaç duyulan miktar değişken ihracat rakamları dikkate alındığında, her yıl stokların daha da büyüyerek geldiği vakıadır.

./..

712840

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

SAYI : B.02.1.ÖİB.0.65.00.06/ 4827
KONU

24 MAYIS 2004

-2-

Yukarıda kısaca özetlenen çerçeve içerisinde, 2002 yılı sonunda TEKEL'in stoklarında mevcut tütünlerin miktarı, 330 bin tonu destekleme kapsamında satın alınmış tütünler, 120 bin tonu da TEKEL'in kendi sigara harmanlarında kullanılmak üzere satın alınan tütünler olmak üzere, 450 bin ton civarındaydı.

Uzun yıllar uygulanan yanlış, popülist politikalar, tütünün belli maksatlar doğrultusunda kullanılma arzusu, politikaların oluşma ve uygulanma sürecine katkısı beklenen bürokrasi ayağının sağlıklı işlemeyişi, politika üretme sürecinde gerekli bilgilendirme ve objektif yönlendirme işlevlerini layıkıyla yerine getirmeyen, bir tür bürokrasi popülizmi uygulayan bürokratların da göz ardı edilemeyecek üstün maharet ve becerileri, Hazine'yi, Devlet'i altından kalkılamayacak büyük yük ve külfetlerin altına sokmuştur.

Satın alma aşamasında, gereksin gerekmesin açılan yüzlerce alım noktasında görevlendirilen binlerce personelden, depolamaya, bakım ve işlemeden, zararlılara karşı ilaçlamaya kadar çok çeşitli masraf yerleriyle, önemli derecede yüksek maliyetleri bünyesinde barındıran tütünün, yıllık ortalama stok maliyetinin kilogram başına 0.40-0.50 USD. civarında olduğu da dikkate alındığında, Devlet'in maruz kaldığı külfetin büyüklüğü anlaşılacaktır.

Nitekim, durduğu yerde büyük külfetlere sebebiyet veren "destekleme tütün stokları" sorun olarak ciddi surette gündeme alınmış, pek çok üst düzey toplantıda önemli gündem maddelerinden biri olarak irdelenmiştir. Bu kapsamda, Sayın Başbakanın Başkanlığında, ilgili Bakan ve bürokratların katılımıyla Şubat 2003'te yapılan Yüksek Planlama Kurulu Toplantısında, destekleme tütün stoklarının satışı mümkün kılacak en uygun fiyattan satılarak iki yıl içerisinde eritilmesi, yıllık 150 bin ton civarında öngörülen satışın gerçekleştirilememesi halinde, stokların bu miktarda azalmasını sağlamak üzere, yakmak dahil herhangi bir yöntemle imhası önerilmiş, nihai olarak iki-üç yıllık periyotta bu yükün ortadan kaldırılması istenilmiştir. Keza, Hazine Müsteşarlığında yapılan müteaddit toplantılarda da, benzeri talepler yinelenmiştir.

Uygulana gelen popülist politikalara ve destekleme tütün alımlarına son verilmesi, bu konudaki popülist uygulamaları bir tür teşvik eden, popülizme zemin hazırlayan bürokrat kesimin, yerini gerçekçi ve objektif değerlendirmelerle uygulanan politikalara ekonomik gerekler doğrultusunda katkı sağlayan bürokratlara bırakmasıyla, pasif pazarlama ve satış, müşteri gelirse satmak anlayışı bir tarafa bırakılmış, müşterinin ayağına giderek pazarlama yöntemi denenmiştir. Bu kapsamda, verilen talimatlar, yapılan toplantılarda belirlenen hedefler doğrultusunda, yıllık bazda öngörülen rakamlara ulaşılabilmesini teminen, önce Mart 2003 ayında İzmir'de seri toplantı ve ziyaretlerde önemli dış alıcılarla görüşmeler yapılmış, bilahare Nisan 2003 ayında, bu defa dış alıcılar kendi ülkelerinde, kendi bürolarında ziyaret edilmiş, bu toplantı ve ziyaretler meyanında; Philip Morris Int., Japon Tobacco Int., Imperial Tobacco Inc., British American Tobacco Inc.,

./..

7/2540

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

SAYI : B.02.1.ÖİB.0.65.00.00/ 4827 24 MAYIS 2004
KONU :

Gallaher Inc., Reemisma Inc. başta olmak üzere, sigara sektörün dünyadaki büyükleriyle temas edilmiştir. Yurtiçi ve yurtdışında yapılan temaslarda, sağlanabilecek en uygun satış koşulları teklif edilmesine rağmen, başta büyük sigara üreticisi firmalar olmak üzere, dış alıcılar, birkaç yıllık üretim ve tedarik planlarını yaptıklarını, gerekli bağlantıları sağladıklarını ifade ederek, alım yönünde ciddi bir aktivite göstermemişlerdir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, 4733 sayılı Yasayla destekleme tütün alımları 2002 ürün yılından (2003 yılından) itibaren sona ermiş olmakla birlikte, 2002 ve önceki yıllar destekleme tütün alımları kapsamında, Hazine nam ve hesabına TEKEL tarafından satın alınan ve kullanım yada ihracata konu olmadığı için stoklarda bekleyen 300 bin tonun üzerindeki destekleme tütünlerinin, yeni alım olmasa ve stok miktarı artmasa dahi, mevcudiyetinden gelen külfet, stoklamanın kilogram başına yıllık 0.40 ile 0.50 USD. arasında değişen maliyeti ve öngörülen hedefler doğrultusunda yapılan tüm teşebbüs ve sarfedilen çabalara rağmen ciddi mesafe alınamaması, yükün giderek ağırlaşması sonucunu doğurmuş, bu arada düşük miktarlarda satışlar gerçekleştirilebilmiştir.

Öte yandan, destekleme tütün alımı yapılmasa dahi, stoklarda mevcut, Hazine nam ve hesabına alınmış olup, asıl sahibinin Hazine olduğu tütünlerin stoklanması, depolanması, bakımı, işlemesi , muhafazası, zararlılara karşı ilaçlanması, imhası, satışı vb. işlemlerin yerine getirilmesi hususunda düzenlemeleri içeren bir Kararnameyle 2003 yılı için TEKEL Genel Müdürlüğü görevlendirilmiş olup, 2004 yılı için de bu yolda görevlendirilmeye matuf bir Kararname imza aşamasında bulunmaktadır.

Buraya kadar anlatılanlar çerçevesinde, ekonomik gerekler ve yasal düzenlemeler doğrultusunda yapılan işlemlerin, soru önergesindeki değerlendirilme biçimi, soruların mahiyetleri ve kaleme alınış tarzları, yanlış ve maksatlı bürokratik yaklaşımlarıyla yanlış bilgilendirmeler sonucu hatalı politikalar üretilmesine zemin hazırlayan zihniyetin, bu defa, bir dönem yaşanan hatalı uygulamaların doğal sonucu olan külfetten TEKEL'i de, Hazine'yi de kurtarmaya çalışan kadroları karalayarak aklanma çabası içerisine girdiği, milyonlarca dolar tutarında usulsüzlük ve yolsuzluk iddiaları üzerine yapılan inceleme ve soruşturmalar, bu konularda Ağır Ceza Mahkemelerinde açılan davalar, basında tam sayfa çıkan haberler, televizyon kanallarında yapılan özel programlar yokmuş gibi, bunları örtmeye, aklamaya çalışan bir yaklaşımla, tamamen mevzuatın cevaz verdiği ve devleti büyük külfetlerden kurtaracak tasarrufları, bu tasarrufu yapan bürokratları karalamaya gayret gösterdiği üzüntüyle müşahade edilmektedir.

Yapılan bu açıklamaların ışığında, önergede kayıtlı sorulara ilişkin aşağıdaki cevaplarımızın, yanlış ve maksatlı bilgilendirmeye dayalı bu önergenin bertaraf edilmesi bakımından önemli olduğu kanaatini taşımaktayız.

./..

7/2510

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

SAYI : B.02.1.ÖİB.0.65.00.00/ 4827
KONU :

24 MAYIS 2004

-4-

TEKEL A.Ş. Yönetim Kurulunun 27.06.2003 tarih ve 412 sayılı Tütün Satışı veya Tütün Satma Hakkı Satışı Kararı ile ilgili olarak;

SORU 1- Tarafınızdan onaylanmış olması gereken, yukarıda belirtilen kararla yapılan işlem, tütün satışı mı yoksa tütün satma hakkı satışı mıdır ?

CEVAP 1- Söz konusu kararla yapılan işlem, bir tütün satışı ya da tütün satma hakkı satışı değildir. Bu karar, bir opsiyonlama kararıdır. Opsiyonlanan tütünler, nevi, menşei ve ürün yılları itibariyle ayrı ayrı fiyatlandırılmış olup, bilahare bu opsiyonlanan tütünlerin içinden gelen satın alma teklifleri üzerine Yönetim Kurulundan ayrıca satış kararları alınmakta ve gerekli prosedürler yerine getirilmektedir. Önergeye konu tütünlerle ilgili yapılan opsiyonlama işlemi ilk ve tek değildir. Ötedenberi uygulana gelen bir yöntemdir.

SORU 2- Anılan karara mesnet alındığı anlaşılan 17.04.2003 tarih ve 25082 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2003/5446 sayılı "Destekleme Alımı Tütün Stoklarında Bulunan Tütünlere İlişkin Karar"ın 4 ncü maddesi bu tütünlerin satışının Tekel Yönetim Kurulu Kararı ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığının bağlı olduğu Bakan onayı ile yapılmasına amirdir. Bu ve daha önceki tüm destekleme kararları, Devlet nam ve hesabına alınan tütünlerin satışı yetkisi ve görevini bağlı veya ilgili Bakan oluru alınmak şartıyla bir kamu kuruluşu olan TEKEL'e vermiştir. 26.08.2003 tarihli Dünya gazetesinde yayınlanan bir habere göre, Tekel yetkilileri yukarıda belirtilen işlemin, tütün satışı değil pazarlama hakkı satışı olduğunu beyan etmişlerdir. Mesnet Kanunlar ve Bakanlar Kurulu Kararları ile TEKEL'e sınırlı bir şekilde tanınmış olan destekleme stoklarındaki tütün satışı yetkisi, mahiyeti şüpheli bir karar ve onayınızla mevzuata aykırı olarak özel bir kuruluşa devredilmiş midir ?

CEVAP 2- Yapılan işlem, Tekel Genel Müdürlüğüne Kararnameyle verilen, maliyetinin altında tütün satışı yapma yetkisi ve görevine istinaden, TEKEL'in geleneksel tütün pazarlarının dışında yeni pazarlar bulunması amacıyla yapılan opsiyonlama işlemidir. Yetkiyi aşma ya da yetki devri gibi bir olay söz konusu olmayıp, Yönetim Kurulu Kararıyla opsiyonlanan tütünler için nihai satınalma teklifi geldiğinde, bu defa satış için Yönetim Kurulu Kararı ve Bakanlık Oluru'ları alınarak prosedür tamamlanmaktadır.

SORU 3- Tütün/tütün satma hakkı satışı yapılan Almanya'da yerleşik Weerfrucht GmbH firmasının faaliyet alanı nelerdir ? Ortakları kimlerdir ? Anılan firmaya daha önce hiç tütün satışı yapılmış mıdır ?

CEVAP 3- Weserfrucht GmbH firması, tütün, tütün ürünleri ve alkoller de dahil olmak üzere gıda alanında faaliyet göstermekte olup, tarafımızca bilinen firma yetkilisi, Murahhas Aza Cornelis Maris'tir. Anılan firmaya daha önce tütün satışı yapılmamıştır. Söz konusu firma Tütün Üst Kurulundan Tütün Ticareti Yetki Belgesi alarak tütün ticaretinde yetkilendirilmiş olup, her bir parti tütün ihracatı için de söz konusu Kurulдan Uygunluk Belgesi almaktadır.

./..

7/125210

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

24 MAYIS 2004

SAYI : B.02.1.ÖİB.0.65.00.00/ 4827
KONU :

SORU 4- Alıcı/pazarlayıcı Weserfrucht GmbH firması nasıl belirlenmiştir. TEKEL'in alışılmış tütün satış yöntemleri dışında çok özel şartlarla satış yapılacağına dair duyuruda bulunulmuş mudur ? Bu ehven şartlarla satışa çok sayıda talip çıkacağı apaçık ortada olmasına rağmen, neden ihale yapılmamıştır ?

CEVAP 4- Alıcı firma Tekel Genel Müdürlüğüne yazıyla müracaat ederek 200 milyon kilo tütün opsiyonlama talebinde bulunmuştur. Daha önce 1999 ve 2001 yıllarında yaprak tütün stoklarının satışı için ihaleye çıkılmış olmasına rağmen, bu ihalelere firmalar tarafından katılım olmamış ve 1 Kg. dahi tütün satış işlemi gerçekleşmemiştir. Bu durum, tütün satışlarında ihale yöntemi ile sonuç alınamadığının göstergesidir. Esasen, tütün satışı hususundaki gayretler, yapılan temaslar daha önce de ifade edilmiş olup, bu çabalardan da olumlu bir sonuç alınamamıştır. Ayrıca, TEKEL'in elinde bulunan destekleme tütün stokları yalnızca Weserfrucht firmasına opsiyonlanan miktar ile sınırlı olmayıp, bunun haricinde halen ciddi miktarda tütün stoğu bulunmaktadır. Bu stoklar için de Genel Müdürlüğe vaki ciddi bir talep söz konusu değildir.

SORU 5- Bazı AKP mensuplarının yakınlarının, Weserfrucht GmbH firmasının ortağı olduğu iddiaları doğrumudur ?

CEVAP 5- Tarafımızdan bilinen şirket yetkilisi, Murahhas Aza Cornelis MARİS'tir. Ortakların herhangi bir partiyle ilişkilerinin olup olmadığı tarafımızdan bilinmemektedir. Ayrıca, TEKEL'in tütün satışlarında alıcının, alıcı şirket ortaklarının veya alıcı adına hareket eden kişilerin herhangi bir siyasi parti üyesi veya yetkilisi yada bir siyasi parti mensubunun yakını olup olmadığı hususlarını tespite yönelik bir teamül bulunmamakta ve böyle bir şart da aranmamaktadır.

Bilgilerinizi ve gereğini takdir ve tensiplerinize arz ederim.

Kemal UNAKITAN
Maliye Bakanı